

Nd.

923. Frumvarp til laga

um húsmæðrafræðslu.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

I. KAFLI

Húsmæðraskólar, markmið þeirra og skipulag.

1. gr.

Markmið húsmæðraskóla er það að veita konum nauðsynlegan undirbúning undir venjuleg heimilisstörf, heimilisstjórn og barnauppeldi.

2. gr.

Til stofnunar húsmæðraskóla þarf:

1. Tillögu hlutaðeigandi fræðsluráðs eða fræðsluráða, þar sem jafnframt sé bent á skólastað.
2. Umsögn hlutaðeigandi kvenfélagasambands eða sambanda.
3. Samþykki hlutaðeigandi kaupstaðar, sýslufélags eða sýslufélaga.
4. Samþykki fræðslumálastjórnar á skólastað og uppdrætti að skólahúsi.
5. Fjárveiting Alþingis til stofnunar skólans.

3. gr.

Hver skóli skal vera 1 ársdeild, er starfar 9 mánuði hið minnsta. Þó er heimilt að stytta námstímann um 1 mánuð í þeim kaupstaðarskólum, sem geta ekki komið við garðyrkjunámi né hirðingu húsdýra og búsafurða.

Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að skóli starfi í 2 ársdeildum.

4. gr.

Hverjum skóla stjórnar skólanefnd, skipuð sem hér segir:

Þar, sem kaupstaður eða 1 sýsla stendur að skóla, kýs bæjarstjórn eða sýslunefnd 2 nefndarmenn hlutbundinni kosningu á 1. fundi eftir kosningar. Ef 2 eða fleiri sýslur standa að sama skóla, kýs hver sýslunefnd 1 nefndarmann.

Kvenfélagasamband hlutaðeigandi kaupstaðar eða sýslu eða kvenfélag, ef slikt samband er ekki starfandi, sem hefur húsmæðrafræðslu á stefnuskrá sinni, kýs jafnmarga menn til sama tíma. Ef þessir aðilar nota ekki rétt sinn að kjósa í nefndina, kjósa hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir tvöfalt fleiri en gert er ráð fyrir í annarri málsgrein þessarar greinar.

Fræðslumálastjórn skipar formann nefndarinnar.

5. gr.

Skólanefnd hefur eftirlit með hverjum húsmæðraskóla, undir umsjón fræðslumálastjórnar. Verkefni hennar er einkum:

- a. að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til skólahalds;
- b. að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórstöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær;
- c. að láta fræðslumálastjórn í tæ rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórstöður ásamt tillögu um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar;
- d. að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur;
- e. að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt;
- f. að annast fjárreiður skólans og gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags og senda hana í tæka tíð hlutaðeigandi sveitarstjórn og fræðslumálastjórn.

Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

II. KAFLI

Fjármál.

6. gr.

Hlutaðeigandi sveitarfélag leggur skólanum til ókeypis nægilegt land til starfsemi hans að dómi fræðslumálastjórnar.

7. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að $\frac{3}{4}$ stofnkostnaðar, en $\frac{1}{4}$ greiðist af hlutaðeigandi sveitarfélögum. Ef 2 eða fleiri sveitarfélög — eða hlutar úr þeim — standa að

byggingu húsmæðraskóla, skiptist stofnkostnaðurinn á milli þeirra í réttu hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali 5 síðustu ára. Nauðsynlegur húsbúnaður og áhöld teljast til stofnkostnaðar.

Við heimavistaraskóla teljast íbúðir skólastjóra, kennara, nemenda og starfsfólks, sem í skólanum býr, til skólahúsnæðis og byggingarkostnaður þeirra til stofnkostnaðar. Bújörð ásamt nauðsynlegum húsum til búskapar telst til stofnkostnaðar, ef bú er rekið í sambandi við skólann.

8. gr.

Fastir kennarar við húsmæðraskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stundakennslu samkvæmt 9. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti, sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi sveitarfélög sjóðnum helming þess, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofnkostnaður er greiddur, en ríkissjóður greiðir hinn helminginn.

9. gr.

Tölu fastra kennara í heimavistaraskólum ber að miða við það, að 12—16 nemendur hið minnsta komi á hvern kennara, en 16—20 í heimangönguskólum.

Í heimavistaraskólum, sem hafa færri nemendur en 36, og í skólum, er starfa í 2 ársdeildum, er þó heimilt að miða tölu fastra kennara við það, að 10—12 nemendur komi á hvern kennara.

Ríkissjóður greiðir styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur, sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum.

10. gr.

Kennsla er veitt ókeypis, en heimavistarnemendur greiða húsaleigu, sem ákveðin skal af fræðslumálastjórn í samráði við skólastjóra og skólanefnd.

11. gr.

Skólanefndir og skólastjórar annast fjárreiður og reikningshald skólanna. Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna honum á sveitarfélögin samkvæmt 8. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. Vangreidd gjöld sveitarfélaga innheimtir hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti.

Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga eða sýslufélaga, og sendir skulu þeir fræðslumálaskrifstofunni.

III. KAFLI

Kennarar.

12. gr.

Til þess að verða settur kennari við húsmæðraskóla þarf kennarapróf í hústjórn eða handavinnu, en til skipunar auk þess tveggja ára húsmæðrakennslu og meðmæli skólastjóra. Skólastjóri skal þó hafa kennt 3 ár hið minnsta.

Heimilt er þó við gildistöku þessara laga að setja eða skipa skólastjóra og kennara þá, sem kennt hafa 2 ár hið minnsta í húsmæðraskóla með góðum árangri, enda þótt þeir fullnægi ekki framangreindum skilyrðum.

Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa skólastjóra- eða kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn og skólanefnd leitast við að fá kennara, er hún treystir, og má að þremur árum liðnum skipa hann í stöðuna, ef hún telur hann starfinu vaxinn, enda komi meðmæli skólanefndar til.

Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við húsmæðraskóla, þegar lög þessi koma til framkvæmda.

13. gr.

Skýlt er kennara að kenna allt að 36 kennslustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 30, er hann verður 55 ára, og í 24, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Kennsluskylda skólastjóra skal ákveðin í reglugerð.

14. gr.

Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár.

Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufla ekki störf skólanna eða torveldi þau.

IV. KAFLI

Nemendur.

15. gr.

Þessi eru inntökuskilyrði í húsmæðraskóla:

- a. að nemandi sé fullra 17 ára fyrir næstu áramót;
- b. sé óspilltur að siðferði;
- c. hafi engan næman sjúkdóm;
- d. hafi lokið skyldunámi.

V. KAFLI

Um kennsluna.

16. gr.

Þessar greinar skulu kenndar í húsmæðraskólum:

- A. Verklegar greinar: Matreiðsla, ræsting og þvottur, fatasaumur og handavinna, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð ungbarna.
- B. Bóklegar greinar: Íslenska, kristin fræði, uppeldisfræði og sálarfræði barna, manneldisfræði, efnis- og áhaldafræði, búreikningur, heilsufræði og þjóðfélagsfræði.

Heimilt er stjórnnum skólanna að fjölga og fækka kennslugreinum að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar. Þá er og heimilt í húsmæðraskólum í kaupstöðum að sleppa hirðingu húsdýra og búsafurða, sé eigi annars kostur.

Nánari ákvæði um námsefni og próf skulu sett í reglugerð.

VI. KAFLI

Námsskeið.

17. gr.

Heimilt er með samþykki fræðslumálastjórnar að hafa sérstæða vefnaðardeild við húsmæðraskóla. Námstími þar skal vera 4 mánuðir hið minnsta. Námsskeið í öðrum verklegum greinum, er standa eigi skemur en 3 vikur, skulu styrkt á sama hátt og önnur kennsla í skólunum. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð.

VII. KAFLI

Stjórn skólanna.

18. gr.

Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirstjórn húsmæðrafræðslunnar. Heimilt er að ráða einn námsstjóra til leiðbeiningar og eftirlits með skólunum.

19. gr.

Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla. Fræðslumálastjórn setur skólastjórum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafundar.

VIII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

20. gr.

Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við húsmæðraskóla. Skal búið rekið sem sjálfseignarstofnun með hagsmunum skólans fyrir augum. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra.

21. gr.

Ákvæði um leyfi, reglu, aga og fleira, er skólann varðar, skal setja í reglugerð, er fræðslumálastjórn staðfestir.

22. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 60 11. júní 1938, um húsmæðrafræðslu í sveitum, og lög nr. 65 27. júní 1941, um húsmæðrafræðslu í kaupstöðum, svo og önnur ákvæði, sem koma í bág við þau.

Ákvæði til bráðabirgða.

Ráðherra er heimilt að láta rétt til kennaralauna og rekstrarkostnaðar samkvæmt lögum þessum einnig ná til einkaskóla Árnýjar Filippusdóttur í Hveragerði, meðan hann er rekinn sem einkaskóli, svo og til húsmæðraskólans að Löngumýri í Skagafirði, þar til er fyrirhugaður húsmæðraskóli í Varmahlíð tekur til starfa.